

บทที่ 1

บทนำ

สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา

สภาพการณ์ทั่วไปก่อนการเลือกตั้ง

จากการล่มสลายของคณะทหาร รสช. กับกลุ่มอำนาจเก่าเรื่อยมาจนถึงรัฐบาลเฉพาะกิจของนายอานันท์ ปันยารชุน ถึง นายชวน หลีกภัย ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 20 ของประเทศไทย ซึ่งมาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ประชาชนไทยได้จำนวน ส.ส. ทั้งหมด 79 เสียง จึงมีโอกาสได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วยพรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม พรรคเอกภาพ และพรรคกิจสังคม รวม 207 เสียง หลังจากจัดตั้งรัฐบาลได้ไม่นานก็เริ่มมีความขัดแย้งหลายประเด็น ดังนี้

1. ปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคกิจสังคม เกิดจากเรื่องความรวดเร็ว ในการแก้ปัญหาราคาข้าวเปลือกให้เกษตรกร นายมนตรี พงษ์พานิช ให้สัมภาษณ์ทั่วถึงรัฐบาลด้วยความหวังดี แต่นายกรัฐมนตรีเข้าใจตรงข้ามและได้ให้สัมภาษณ์ข้ามทวีปตำหนิ นายมนตรี พงษ์พานิช ความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น ในที่สุดนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย จึงได้ตัดสินใจขอให้พรรคกิจสังคมถอนตัวออกจากการร่วมรัฐบาล

2. ปัญหาความขัดแย้งระหว่าง พรรคประชาธิปัตย์กับพรรคความหวังใหม่เกิดจาก พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ กับนายชวน หลีกภัย เริ่มมีการแถลงนโยบายก่อนที่จะบริหารและสืบเนื่องมาตลอด กล่าวได้ว่า ถ้าพิจารณาเฉพาะพรรคความหวังใหม่กับพรรคประชาธิปัตย์ ถ้าต่างคนไม่หันหน้าเข้าหากันก็จะไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ และการแย่งตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อนายชวน หลีกภัย ได้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ก็จะต้องได้ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงจะจัดตั้งรัฐบาลได้ แต่ทั้งสองฝ่ายก็ยังคงแย่งชิงความนิยมจากประชาชนกัน ด้วยตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นเดิมพัน ถือว่าเป็นการพิสูจน์ฝีมือการทำงาน ปัญหาของนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เริ่มเห็นเด่นชัดตั้งแต่ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ เสนอให้ตั้งงบประมาณ 8,000 ล้านบาท เพื่อจะแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำในชนบท โดยจะสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กออกไปตามหมู่บ้านทั่วประเทศ แต่ได้รับการคัดค้านจากนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ในการอภิปรายว่าแหล่งน้ำขนาดเล็กไม่ได้ผลควรเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่จะได้ไม่ระเหยแห้ง แต่เมื่อการตั้งงบประมาณในปีต่อมาปรากฏว่ารัฐบาลโดย นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ในขณะที่นั้นได้ตั้งงบประมาณแหล่งน้ำขนาดเล็กเข้ามาทันที พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เริ่มเสนอตั้งศูนย์ข้าราชการที่

จังหวัดฉะเชิงเทรา รองนายกรัฐมนตรี นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ก็แถลงว่าจะสนับสนุนการตั้ง ศูนย์ข้าราชการที่จังหวัดเชียงใหม่โดยขออนุมัติเงินงบประมาณเงินพันล้านบาท

พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ต้องการย้ายอธิบดีกรมตำรวจ แต่เมื่อเสนอนายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ได้ปายเบี่ยง เมื่อมีช่องว่างทางกฎหมาย พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ จึงสั่งย้ายมาช่วยราชการสำนักงานนายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ให้สัมภาษณ์ทั้งก่อน และหลังว่าไม่เคยสั่งย้าย (ในที่นี้เราจะไม่พิจารณาว่าถูกหรือผิดในการย้าย แต่จะพิจารณาถึงพฤติกรรมของผู้นำพรรคทั้งสองที่ชิงไหวพริบกัน)

3. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคประชาธิปัตย์ กับพรรคพลังธรรมเรื่องรถไฟฟ้าที่จะสร้างที่สวนลุมพินีและกรณีการแก้ไขปัญหาจากรักดี เข้าลักษณะเดียวกันกับการปฏิสัมพันธ์ที่มีกับ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เช่นกัน เพราะนายกรัฐมนตรีไม่ทุ่มเทในการแก้ปัญหาที่รับผิดชอบทั้งประเทศ รับผิดชอบต่อทั้งรัฐบาล การที่ไม่ทุ่มสุดตัวอาจเกรงว่าพรรคพลังธรรมจะได้คะแนนเสียง สำนักรักดีอาจเป็นแรงกดดันได้ ถ้าพิสูจน์ได้ในการหวังเหนี่ยวไม่กล้าลงมาช่วย การช่วยลูกน้องเป็นหน้าที่ของผู้ดูแลเพื่อผลงาน

การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครก็มีลักษณะเดียวกันกับการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกาศชัดแจ้งต้องการให้เลือกผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ต้องการเอาคนผิดพฤษภามิพลงโทษเมื่อมีตำแหน่งใหญ่ที่สุดกลับไม่แสดงความตั้งใจที่เด่นชัดออกมาว่าทำได้หรือไม่ ไม่มีใครตำหนิแต่จะต้องแสดงหรือทำด้วยความบริสุทธิ์ใจไม่เช่นนั้นน่าจะพิจารณาว่าอ่อนนโยบาย

4. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคประชาธิปัตย์ กับพรรคเอกภาพ กรณีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ นายอุทัย พิมพ์ใจชน สังกัดพรรคการ ปลัดกระทรวง นายเพชร อิศรเสนา ณ อยุธยา โดยใช้อำนาจหน้าที่ผู้บังคับบัญชาโดยตรง แต่นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ได้เรียกนายเพชร อิศรเสนา ณ อยุธยา ไปให้กำลังใจ ในขณะที่เดี๋ยวนายกรัฐมนตรีมอบหมายนโยบายให้รัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ ไปดำเนินการกรณีเรื่องราคาข้าว นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ได้ตั้งปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานของคณะกรรมการข้าวที่สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งตามหลักแล้วเป็นหน้าที่ของกระทรวงพาณิชย์ทำให้เกิดการขัดแย้งในเรื่องการบริหารงานกันระหว่างนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

จากประเด็นปัญหาความขัดแย้งหลาย ๆ ประการที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าเป็นที่เกิดจากความไม่ลงรอยกันภายในพรรคร่วมรัฐบาล แต่ปัญหาหลักที่สำคัญทำให้เสถียรภาพของรัฐบาล ชวน 1 ต้องสิ้นสุดลง และทำการปรับพรรคร่วมรัฐบาลใหม่เข้ายุคชวน 2 เกิดจากการที่นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ขอให้พรรคกิจสังคมถอนตัวจากการแก้ราคาข้าวเปลือกให้แก่เกษตรกร ดังนั้นชวน 1/2 จึงดึงเอาพรรคเสรีธรรมมี 8 เสียง เข้าไปแทนที่พรรคกิจสังคมที่มีเสียง 22 เสียง ดังนั้น

รัฐบาลชวน 1/2 จึงประกอบด้วย พรรคประชาธิปไตยเป็นเสียงข้างมาก พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม พรรคเอกภาพ และพรรคเสรีภาพเป็นรัฐบาลเสียงข้างมาก 193 เสียง รวมกับ พรรคความหวังใหม่อีก 1 เสียง ในการเลือกตั้งซ่อมที่นครพนม

หลังจากปรับ ครม.ชวน 1/2 ครบ 2 ปี ได้มีการเคลื่อนไหวระหว่าง 2 พรรคการเมือง คือ พรรคความหวังใหม่ และพรรคพลังธรรม ที่มีแนวโน้มไปสู่การปรับ ครม. คือ เป็นการปรับ ครม. ในส่วนของพรรคความหวังใหม่และพรรคพลังธรรมกลายเป็น ชวน 1/3 คือ พรรคความหวังใหม่ มี ส.ส. รวมทั้งสิ้น 53 คน มีรัฐมนตรี 12 คน ดำรงตำแหน่ง 13 ตำแหน่งในคณะรัฐบาล โควคานี้ กำหนดจากพื้นฐานเดิมที่พรรคมี ส.ส. 51 คน จากการเลือกตั้งเมื่อเดือนกันยายน 2535 ต่อมา พรรคความหวังใหม่ได้รับเลือกตั้งเพิ่มขึ้นอีก 2 คน จากการเลือกตั้งซ่อมที่ศรีสะเกษและที่นครพนม ปัญหาของพรรคความหวังใหม่ก็คือ แม้พรรคจะมีโควตาเป็นของตนเองอยู่ 13 ตำแหน่ง แต่ภายหลังจาก นายอำนาจ วิวิธรณ ลาออกไป พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ก็ครอบ 2 ตำแหน่งคือ เป็นทั้งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปมเงื่อนของพรรคความหวังใหม่ ก็คือ มี ส.ส. ที่ประเมินว่า คนมีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นรัฐมนตรีอยู่เป็นจำนวนมาก และมองเห็นกันว่า การนั่งครอบ 2 ตำแหน่งของ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เท่ากับ เป็นการตัดโอกาสคนอื่น ความพยายามที่จะให้ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นั่งเพียงตำแหน่งเดียว จึงเกิดขึ้นขณะเดียวกันมีหลายคนเห็นว่าการจัดหาคนนอกมาดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีจะง่ายและราบเรียบจนเกินไป จึงมีความคิดริเริ่มที่จะผลักดันให้ผู้ดำรงตำแหน่งระดับ "รัฐมนตรีว่าการ" อยู่แล้ว ได้เลื่อนขั้นขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นรองนายกรัฐมนตรี เพราะนั่นหมายถึงโอกาสที่ "รัฐมนตรีช่วยว่าการ" จะได้เลื่อนขั้นเป็น "รัฐมนตรีว่าการ" ขณะเดียวกันคนที่ไม่ได้เป็น "รัฐมนตรี" มาก่อนย่อมมีโอกาสมากยิ่งขึ้น

สำหรับพรรคพลังธรรม มีปัจจัยทางการเมืองหลายประการที่ก่อให้เกิดเงื่อนไขแห่งความจำเป็นต้องปรับ ครม. อย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้พ้น (*มติชน*, 23 กันยายน 2537 : หน้า 8)

ประการหนึ่งก็คือ การเปลี่ยนแปลงตัวหัวหน้าพรรคจากนายบุญชู โรจนเสถียร มาเป็น พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ย่อมมีผลสะท้อนต่อตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีของนายบุญชู โรจนเสถียร อย่างเห็นได้ชัด

ประการหนึ่งก็คือ การเปลี่ยนแปลงอย่างชนิดถอนรากถอนโคน ของกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่จากการประชุมใหญ่วิสามัญ เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2537 นั่นก็คือ มีรัฐมนตรีคนสำคัญไม่ได้รับเลือกเป็นกรรมการบริหารพรรคประการหนึ่งก็คือ การไม่ได้รับเลือกเป็นกรรมการบริหารพรรคของรัฐมนตรีหลายคนสะท้อนให้เห็นสภาพความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ภายในพรรคระหว่างบุคคลที่เป็นรัฐมนตรีกับบุคคลที่เป็นกรรมการบริหารพรรค ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่การจำเป็นต้องปรับ ครม. ในส่วนของพรรคพลังธรรม

รัฐบาลชวน 4 เกิดจากปัญหาความแตกแยกของพรรคร่วมรัฐบาลและความไม่ลงรอยกัน ในประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญในมาตราที่ 198-199 แต่ความหวังใหม่ไม่เห็นด้วยกับแนวความเห็นของกรรมาธิการวิสามัญแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้กำหนดรูปแบบการกระจายอำนาจเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ขึ้น พร้อมกันนั้นก็ยังมี การจำกัดบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้ลดน้อยลง จึงทำให้พรรคความหวังใหม่ถอนตัวออกจากการเป็นพรรคร่วมรัฐบาล ซึ่งในเวลานั้น ฝ่ายค้านได้ร่วมสัญญาว่า จะไม่เข้าร่วมกับรัฐบาลชวนเนื่องจากไม่เห็นด้วยกับกรณี สปก.4-01 แต่แล้วพรรคชาติพัฒนา ก็เข้ามาแทนที่พรรคความหวังใหม่และฝ่ายค้านก็ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลทั้งคณะและรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการ คือทั้ง นายสุเทพ เทือกสุบรรณ และนายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการฯ สองท่านนี้อยู่ในพรรคประชาธิปัตย์เกี่ยวกับการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดิน หรือที่เรียกโดยย่อว่า สปก.4-01 ซึ่งฝ่ายค้านกล่าวหาโดยใช้คำรุนแรงว่าเป็นการปล้นแผ่นดินไปให้ฝ่ายพรรคพวกตนและคนรวย ทำให้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ และนายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ ลาออกจากตำแหน่งก่อนการอภิปรายไม่ไว้วางใจ และให้พรรคชาติพัฒนารับผิดชอบในกระทรวงเกษตรฯ นายประจวบ ไชยสาส์น เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเพื่อดูแลปัญหา สปก.4-01 ส่วนกลุ่ม 23 ของพรรคพลังธรรมต้องยืนยันไม่ยกมติการสนับสนุนรัฐบาลในการอภิปรายไม่ไว้วางใจและพรรคพลังธรรมก็รู้ตัวว่าพรรคประชาธิปัตย์จะไม่สนับสนุนรัฐบาลเกี่ยวกับความไม่ชอบธรรมในการแจกเอกสารสิทธิ์ สปก.4-01 จึงถอนตัวออกจากรัฐบาลก่อนการลงมติไม่ไว้วางใจของฝ่ายค้าน นายกษชวน จึงตัดสินใจยุบสภา เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2538

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการยุบสภา

ทั้งนี้เนื่องจาก ในเดือนพฤษภาคม 2538 จะมีการเปิดประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญประจำปีและในโอกาสนี้จะมีการพิจารณาญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ ซึ่งนอกจากปัญหาเรื่อง สปก.4-01 แล้ว ยังมีปัญหาประเด็นอื่นๆ อีกหลายเรื่องด้วยกัน ถึงแม้รัฐบาลจะมีเสียงข้างมากในสภา ซึ่งตามปกติยากที่ฝ่ายค้านจะเอาชนะหรือโค่นล้มได้แต่ในการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐบาลของฝ่ายค้านครั้งนี้ ปรากฏว่าประเด็นสำคัญที่ฝ่ายค้านหยิบยกขึ้นเป็นหัวข้อสำคัญในการเปิดอภิปราย คือการแจกเอกสารสิทธิ์ที่ดิน สปก.4-01 ที่จังหวัดภูเก็ตได้กลายเป็นข่าวอื้อฉาวไป เพราะข้อเท็จจริงปรากฏว่า มีการนำที่ดินของป่าอนุรักษ์มาแจกและผู้ที่ได้รับแจกยังกลายเป็นนายทุนหรือผู้มีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยหรือมิใช่เกษตรกรยากไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของนโยบายปฏิรูปที่ดิน นั่นก็คือ นายทุนบางรายซึ่งได้รับเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน บางคนเป็นสมาชิกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และมีหน้าที่รับผิดชอบควบคุมนโยบายปฏิรูปที่ดินนั่นเอง ที่สำคัญก็คือต่างเป็นสมาชิกสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ด้วยกัน ด้วยเหตุนี้ประชาชนทั่ว

ไปจึงเชื่อว่านโยบายปฏิรูปที่ดินโดยเฉพาะการแจกเอกสารสิทธิ์ดังกล่าว คนทั่วไปเชื่อว่าน่าจะมีมูลอยู่ไม่มากนักน้อย (สยามรัฐ, 2537)

ข้อสำคัญก็คือ พรรคฝ่ายค้านได้เคยเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจ นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กับนายสุเทพ เทือกสุบรรณ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเดียวกันมาแล้ว แต่ปรากฏว่า นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้ชิงลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไปเสียก่อน แทนที่จะยอมเผชิญหน้ากับฝ่ายค้าน และชี้แจงปัญหาข้อข้องใจของฝ่ายค้านในสภา พูดังๆ ก็ต้องว่า มีพฤติกรรมเป็นพิรุธเพราะการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนั้น เป็นวิธีควบคุมการบริหารของรัฐมนตรีอย่างหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ถ้าหากว่าพรรคประชาธิปัตย์ยอมรับว่าการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายเป็นกลไกที่มีไว้เพื่อควบคุมรัฐบาลของฝ่ายค้าน ตามวิถีทางรัฐธรรมนูญหรือวิถีทางประชาธิปไตย แม้การลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีจะเป็นสิทธิ์ส่วนตัวของรัฐมนตรีแต่ละคน แต่การที่รัฐมนตรีจะลาออกหลังถูกฝ่ายค้านเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ชอบด้วยเหตุผลและมารยาททางการเมือง การที่พรรคประชาธิปัตย์ หรือนายรัฐมนตรีซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคหนึ่งทำเป็นทอ้งไม่รู้ร้อน หรือไม่มีการเคลื่อนไหวในทางแสดงความรับผิดชอบในเรื่องนี้ จึงเป็นเหตุให้มีผู้เข้าใจว่า ถ้าหากไม่มีเจตนาจะปกป้องคุ้มครองข้อบกพร่องหรือความผิดพลาดในนโยบายปฏิรูปที่ดิน ก็ต้องมีส่วนรู้เห็นเป็นไปเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรรวมทั้งต้องการให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ลาออก เพื่อให้เกิดช่องว่างไม่ให้มีการพิจารณาญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป พาดพิงถึงหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ หรือนายกรัฐมนตรี เพราะแม้แต่เด็กก็รู้ว่านโยบายปฏิรูปที่ดินนั้นเป็นนโยบายสำคัญหรือเป็นนโยบายทั่วไปของรัฐบาล รัฐมนตรีทั่วไปตั้งแต่นายกรัฐมนตรีลงมาจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน จะโยนความรับผิดชอบไปให้แก่รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพียงคนเดียวไม่ได้ การชิงลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ จึงเป็นเพียงการแก้ผ้าเพื่อเอาน่านายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีรอดเท่านั้น การเดินเกมแก้ไข้ปัญหา ด้วยการให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ชิงลาออกโดยไม่ยอมเผชิญหน้ากับฝ่ายค้านในการพิจารณาญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป จึงกล่าวได้ว่าเป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาดอย่างยิ่ง เพราะในประการแรกทำให้ปัญหาการแจกเอกสารสิทธิ์ สปก. 4-01 กลายเป็นปัญหาเรื้อรังไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนในประการที่สองเป็นการสนับสนุนความเชื่อถือของประชาชนว่าการแจกเอกสารสิทธิ์ของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรน่าจะมีความบกพร่องผิดพลาดจริง พร้อมกันนั้นในระหว่างที่มีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรี คือ นำเอาพรรคชาติพัฒนาซึ่งเป็นฝ่ายค้านและมีบทบาทสำคัญในการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงและช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ก็มอบตำแหน่งรัฐมนตรีว่า

การกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้แก่ นายประจวบ ไชยสาส์น เลขาธิการพรรคชาติพัฒนา พร้อมกับย้าย นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์มาดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือรับผิดชอบงานปฏิรูปที่ดินแทน นายสุเทพ เทือกสุบรรณ จึงทำให้เข้าใจกันว่าเพื่อกลบเกลื่อนร่องรอยความไม่สุจริต หรือความผิดพลาดที่ รัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คนก่อนกระทำไว้ แม้จะไม่ได้มีเจตนาเช่นนั้นก็ตาม ฝ่ายค้านก็ยังยกประเด็นเรื่องเอกสารสิทธิ สปก.4-01 มาเป็นประเด็นหลักเพื่อล้มรัฐบาลในการ เปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจที่ฝ่ายค้านได้ยื่นต่อรัฐสภา และสิ่งสำคัญที่ทำให้รัฐบาลชวน 1/4 ต้องยุบ สภาเพราะทางพรรคพลังธรรมซึ่งนำโดย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ยกเรื่องความชอบธรรมทางการเมือง จึงแสดงให้เห็นว่าพรรคพลังธรรมจะไม่ยกมือสนับสนุนพรรคร่วมรัฐบาลในการเปิด อภิปรายไม่ไว้วางใจเกี่ยวกับการเอกสารสิทธิ สปก.4-01 ดังนั้นพรรคพลังธรรม จึงเป็นตัวแปร สำคัญที่ทำให้รัฐบาลของชวน 1/4 ตัดสินใจยุบสภาหลังจากที่เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลมา เป็นเวลา 2 ปี 7 เดือน และกำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538

จากการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา จนถึงการจัดตั้งครั้งที่ 17 วันที่ 13 กันยายน 2535 จะกล่าวได้ว่า การเลือกตั้งของประเทศไทยได้นำเอาวิธีการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียว (กระมล, 2531 : หน้า 44-45) หรือเสียงข้างมากแบบง่ายมาใช้ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบัน ก็เพื่อจะให้เป็นการง่ายต่อการเข้าใจของประชาชนต่อการนับคะแนนเสียง เพราะเพียงแต่ผู้สมัครคนใดได้รับคะแนนเลือกตั้งสูงสุดและรองๆ ลงมาตามจำนวนที่นั่งของผู้ แทนราษฎรที่จะพึงมีของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตผู้สมัครนั้นก็จะได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรแล้ว ดังนั้นในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรจึงมักปรากฏว่า มีการใช้จ่ายเงินทองในการซื้อคะแนนเสียงกัน เป็นจำนวนมาก และการซื้อคะแนนเสียงของผู้สมัครดูเหมือนว่าจะกระทำกันโดยทั่วไปอย่าง กว้างขวาง ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งสำหรับอนาคตการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ของไทย เพราะเมื่อผู้สมัครชนะการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรได้ทุ่มเงินซื้อคะแนนเสียงเป็น จำนวนเงินมหาศาล ก็ย่อมจะต้องเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์โดยการแก่งแย่งกันเป็นรัฐมนตรีใน คณะรัฐบาลเพื่อหวังจะเข้ามามีอำนาจในการปกครองประเทศ ซึ่งจะทำให้เขาสามารถ "ถอนทุน" จากการทุ่มเทเงินทองไปในการซื้อเสียงเป็นจำนวนมาก ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนก็ชนะการ เลือกตั้งด้วยวิธีการซื้อคะแนนเสียง แต่ไม่ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลก็อาจมีการ "ต่อรอง" กับหัวหน้าพรรคของตนเพื่อขอดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เลขานุการ รัฐมนตรี ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรี อันจะเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและผู้อื่นได้เป็น อย่างมาก ผู้สมัครที่ชนะการเลือกตั้งด้วยวิธีการซื้อคะแนนเสียงเป็นจำนวนไม่น้อยที่ไม่ประสงค์ ดำเนินทางการเมืองดังกล่าว แต่หากประสงค์จะได้รับผลประโยชน์จากการบริหารของพรรค การเมืองของคนที่เป็นรัฐบาลหรือร่วมรัฐบาล เช่น การได้รับโควตาการส่งสินค้าออกต่างประเทศ การได้รับสัมปทานให้ดำเนินกิจการจากรัฐบาล การได้รับอนุมัติให้ชนะการประมูลในการ

ประกอบกิจการของรัฐบาล สิ่งเหล่านี้เป็นผลประโยชน์ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยที่มีความต้องการที่จะชนะการเลือกตั้งเพื่อหวังที่จะแสวงหาผลประโยชน์ดังกล่าว ไม่ว่าจะการเข้ามาสู่ตำแหน่งทางการเมืองนั้นเขาจะใช้วิธีการใช้เงินทองซื้อเข้ามา หรือจะใช้วิธีการอื่นใดก็ตาม เมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้วจะมีอำนาจและสามารถคลมบังคับดลให้ประสบความสำเร็จและผลประโยชน์อื่น ๆ ได้อีกมาก ส่วนในประเทศที่พัฒนาแล้วผู้ที่จะเป็นนักการเมืองจะต้องเป็นคนที่มีฐานะพอสมควร หรืออย่างน้อยก็ต้องประสบความสำเร็จในด้านเศรษฐกิจพอสมควรจึงจะอาสาเข้ามาสมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองในตำแหน่งต่าง ๆ โดยการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่าที่นิยมปฏิบัติกันและประสบความสำเร็จมาแล้วคือการเดินหาเสียงถึงตัวการปราศรัยในที่ชุมชนสาธารณะ การใช้หวัคะแนนหรือจัดคนช่วยหาเสียง การสร้างสาธารณะประโยชน์ แผ่นป้ายโฆษณาและใบปลิว การบริจาคเงินเพื่อสาธารณกุศล การแจกสิ่งของตามที่สัญญาไว้จะทำให้เกิดผลประโยชน์ หรือกระทำการบางอย่างให้ภายหลังที่ได้รับเลือกตั้ง และที่นิยมกันมากที่สุดคือการซื้อเสียงและวิธีหาเสียงที่ได้ผลมากที่สุดก็คือการเดินหาเสียงถึงตัวและรองลงมาคือการซื้อเสียง ซึ่งสะดวกกว่าการใช้วิธีอื่นโดยเฉพาะในช่วงที่มีเวลาหาเสียงจำกัด เช่น การเลือกตั้งหลังการยุบสภาและมีการปฏิวัติรัฐประหาร

ดังนั้น ในการเลือกตั้งทั่วไปจึงเชื่อกันว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งจะนิยมนำระบบซื้อเสียงกลับมาใช้กันอย่างกว้างขวางอีก ถึงแม้ทางราชการจะพยายามดำเนินการต่อต้านด้วยการโฆษณาให้ประชาชนเห็นว่า การขายสิทธิ์ขายเสียงจะเป็นภัยร้ายแรงต่อระบอบประชาธิปไตยและประเทศชาติ หรือแก้ไขกฎหมายเพิ่มโทษในการทุจริตโดยซื้อสิทธิ์ขายเสียงให้หนักขึ้นก็เข้าใจกันยังไม่ค่อยได้ผลมากนัก เพราะวิธีการซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งในปัจจุบันได้มีการพัฒนาออกไปในรูปแบบต่างๆ โดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายและที่สำคัญก็คือการซื้อเสียงเลือกตั้ง และบางครั้งก็ใช้วิธีการซื้อขายผลผลิตของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในราคาที่สูงกว่าปกติ ด้วยการมีสัญญากันว่าจะต้องไปออกเสียงลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งตามหมายเลขที่สัญญากันไว้หรือสรุปแล้วการซื้อเสียงมักไม่มีหลักฐานเพียงพอจะเอาผิดแก่ผู้สมัครและผู้มีสิทธิออกเสียงได้

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้มีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเป็นอย่างมากเป็นผลให้เกิดการเจริญเติบโตของกลุ่มนักธุรกิจที่มีอำนาจเงินมหาศาลมากกว่ากลุ่มนายธนาคาร ซึ่งการขยายตัวของกลุ่มนักธุรกิจนี้ ไม่ได้จำกัดเพราะกรุงเทพมหานครเท่านั้น แต่แผ่กระจายไปตามท้องถิ่นต่างๆ ด้วย กลุ่มนักธุรกิจเหล่านี้มีความรู้สึกที่ว่าจำเป็นต้องมีอำนาจทางการเมืองควบคู่ไปกับการดำเนินธุรกิจของตนไปด้วย ถ้าไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งเองก็ส่งญาติหรือบุคคลใต้อาณัติเข้าสมัครเพื่อจะได้คุ้มครองปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตน ทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายก็ตาม

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยการซื้อเสียง

การซื้อขายเสียงนั้นมีวิธีการหลายรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่บุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดก็คือ "หัวคะแนน" ซึ่งนับจากการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2512 บรรดาหัวคะแนนได้พัฒนาเป็น "มืออาชีพ" มีค่าตัวเป็นแสนบาท ล่าสุดนั้นมีค่าตัวเท่ากับรถยนต์ปีค่อพยอดนิยมนคันหนึ่ง

"หัวคะแนน" นั้นมีความหมายสำคัญยิ่งสำหรับผู้หวังจะชนะการเลือกตั้งสมัยนี้ ถ้าหากผู้สมัครนั้นๆ ไม่เป็นคนเก่าแก่ ไม่เป็นที่เคารพนับถือกันทั่วไปหรือมีผู้ศรัทธามากเข้าถึงจิตใจอย่างลึกซึ้งของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง แล้วต้องอาศัยหัวคะแนนจะเป็นผู้เชื่อมหรือผู้ประสานระหว่างผู้สมัครกับชาวบ้าน เมื่อผู้สมัครไม่สามารถออกไปหาเสียงหรือใกล้ชิดกับราษฎรครอบคลุมทั้งเขตเลือกตั้งได้ก็ต้องอาศัยเครือข่ายหัวคะแนนโดยเฉพาะหัวคะแนนเหล่านี้ เปรียบเสมือนเป็น "พนักงานขาย เอเยนต์ ตัวแทน นักประชาสัมพันธ์ หน่วยข่าวกรอง นักปฏิบัติการจิตวิทยา ผู้มีอิทธิพลหรือ พ่อค้าคอกเขียว" แล้วแต่จะแสดงบทบาทใดตั้งแต่นักบุญจนถึงอันธพาล เมื่อจูงใจหรือบังคับ ชูเชิญให้ชาวบ้านไปลงคะแนนเสียงให้ได้ (วรรณธรรม, 2538 : หน้า 23) ดังนั้น การที่เป็นนักธุรกิจและต้องการเป็นผู้แทนหรือให้ผู้สมัครของตนชนะการเลือกตั้ง จึงคิดแนวทางธุรกิจมาเป็นกลยุทธ์ในกระบวนการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการซื้อเสียง ซึ่งวิธีการซื้อเสียงนั้นมีวิธีการหลายรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่บุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดในการซื้อเสียงก็คือ "หัวคะแนน" ส่วนวิธีการซื้อเสียงนั้นมีปัญหาตามมาอีกว่า ทำอย่างไรจึงจะควบคุมหรือบังคับให้ผู้ขายเสียงมาลงคะแนนเสียงให้กับตนเองหรือบุคคลที่ตนได้ส่งไปสมัครรับเลือกตั้ง

การซื้อเสียงนั้น ถือว่ามีการปฏิบัติกันมานานแล้ว อาจจะนับได้ว่าควบคู่กันมากับการเลือกตั้งทุกครั้งก็ว่าได้ ทั้งนี้เพราะการซื้อเสียงนั้น มีทั้ง "การซื้อเสียงทางตรง" และ "การซื้อเสียงทางอ้อม" และได้มีการพัฒนาจาก "การซื้อปลีก" ไปเป็น "การซื้อเหมา" แล้วด้วย

การซื้อเสียงทางตรงนั้น คงจะทราบกันดีแล้วว่า เป็นการซื้อคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรง ซึ่งจะมีลักษณะเป็นการซื้อในวันเลือกตั้งหรือซื้อก่อนวันเลือกตั้งวันเดียวหรือสองวันโดยจ่ายกันเป็นตัวเงินสดหรือเป็นสิ่งของก็ได้ เช่น 1 คนต่อ 100,200,300 หรือ 500 บาท การซื้อเสียงในลักษณะนี้ อาจจะถูกกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการซื้อเสียงในระยะสั้นอาจไม่สามารถควบคุมหรือวัดผลไม่ได้

การซื้อเสียงทางตรง หรือการซื้อเสียงในระยะสั้นนี้ จะมีลักษณะที่ผู้ซื้อและผู้ขายจะไม่มี ความผูกพันต่อกันเหลืออยู่ภายหลังการเลือกตั้ง ผู้ซื้อและผู้ขาย ผู้สมัครเลือกตั้งกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะไม่มี ความเคารพนับถือซึ่งกันและกันเหลืออยู่เลย นั่นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรกับผู้แทนราษฎรจะไม่มีอยู่ นับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งอาจกล่าวได้ด้วยว่าน่าจะเป็นอันตรายมากกว่าการมีผู้แทนที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งแต่มาจาก

การซื้อเสียง เพราะราษฎรจะไม่มีผู้แทนผู้ได้รับเลือกตั้งด้วยวิธีเช่นนี้มิใช่ "ผู้แทนราษฎร" แต่อย่างใดคงเป็นได้เพียง "ผู้แทนชื่อราษฎร" เท่านั้น

ประชาชนในชนบทห่างไกลนั้น ถึงแม้การศึกษาจะน้อยแต่ประสบการณ์ก็ได้สั่งสอนเขาให้พอที่จะแยกแยะได้ว่าผู้สมัครคนไหนดี คนไหนที่เหมาะสมที่จะเลือกเข้าไปนั่งในสภา แต่สิ่งที่ประชาชนในชนบทขาดแคลนเป็นอย่างยิ่งก็คือ "โอกาส" นั่นเอง คนยากจนคนที่ต้องการศึกษาซึ่งต้องอาศัยกู้ยืมเขากินหรือต้องหาเขากินค่านั้นแม้แต่ "สิทธิที่จะปฏิเสธไม่ขายเสียงตัวเอง" ยังกระทำมิได้เลย "ถ้าไม่รับเงินนี้ก็ควรไปหากินที่อื่น ไม่ควรอยู่ที่นี้" "ถ้าไม่ช่วยกันต่อไปเดี๋ยวครั้นเรื่องอะไร อย่มาหามา" ประโยคเหล่านี้บ่งบอกได้อย่างชัดเจนถึง "อิทธิพล" ที่มีอยู่ในสังคมของพื้นที่นั้นๆ

นอกจากนี้ ในท้องถิ่นชนบทที่ห่างไกล ซึ่งประชาชนอยู่กันกระจัดกระจายและอยู่ไกลหน่วยเลือกตั้งมาก หากจะต้องเดินทางมาใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยตนเองอย่างสมัครใจนั้น หมายความว่าต้องหยุดทำงาน หยุดทำไร่ หยุดทำสวน และเดินทางมาอีกหนึ่งหรือสองชั่วโมงเพื่อให้ถึงหน่วยเลือกตั้งอาจจะต้องเสียค่ารถและค่าอาหารด้วย สำหรับประชาชนผู้ยากจนนั้นถือว่าเป็นการเสียสละที่ยิ่งใหญ่ทีเดียว ดังนั้นหากมีผู้ใดมาให้ค่ารถ ค่าอาหาร ค่าเสียเวลาทำมาหากินเพื่อให้ไปเลือกตั้งประชาชนก็คงไม่มีทางปฏิเสธ เพราะเงิน 50 บาท หรือ 100 บาท สำหรับคนยากจนในชนบทที่มีความห่างไกลกับผู้มีอันจะกินในเมืองมากนัก

ในหลายกรณี มิใช่ "อิทธิพล" เท่านั้น ที่บังคับซื้อ-บังคับขายเสียงกันหรือมิใช่ความยากจนเท่านั้น ที่ทำให้ต้องยอมรับเงินเพื่อแลกกับเสียง แต่ลัทธิเอาอย่างก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่เกิดขึ้น "คนอื่นได้เงิน ฉันควรก็ได้ด้วย" หรือ "บ้านอื่นได้ บ้านฉันก็ต้องได้บ้าง" เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในหมู่ผู้มีการศึกษาและมีฐานะพอสมควร นับว่าเป็นเรื่องน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง

การซื้อเสียงทางตรง ในการเลือกตั้งระยะหลังได้มีการพัฒนาจากการซื้อปลีก รายบุคคลมาเป็นการซื้อเหมาทั้งครอบครัว ทั้งหมู่บ้าน ทั้งตำบล หรือทั้งหน่วยเลือกตั้งกันแล้ว และในหลายพื้นที่มีตัวบ่งชี้ที่ค่อนข้างชัดเจน

นอกจากการซื้อเสียงทางตรงแล้ว ยังมีการซื้อเสียงทางอ้อมด้วย ตามปกติการซื้อเสียงทางตรงนั้น มักจะมีการทำกันในเวลาที่มีการประกาศกำหนดเวลาการเลือกตั้งแล้ว ส่วนการซื้อเสียงทางอ้อมนั้น เป็นการลงทุนของผู้สมัครรับเลือกตั้งในระยะยาว ก่อนจะมีการประกาศกำหนดวันเลือกตั้งเช่น หลังจากที่ได้รับการเลือกตั้งแล้วผู้ได้รับการเลือกตั้งอาจจะจัดรถแทรกเตอร์ไว้บริการประชาชนตลอดเวลาหรืออาจจะจัดรถบรรทุกน้ำพร้อมคนขับไว้บริการประชาชนในช่วงฤดูแล้ง หรืออาจจะสร้างและบำรุงรักษาถนนหนทาง วัดวาอาราม หรือขุดบ่อน้ำด้วยเงินตนเอง หรืออาจจะตั้งสำนักงานที่ปรึกษาด้านกฎหมายและคดีความแก่ประชาชนโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เป็นต้น

การซื้อเสียงทางอ้อมนั้น มิได้เป็นพิษเป็นภัยต่อผู้ใดเหมือนกับการซื้อเสียงโดยตรง แต่ตรงกันข้ามกับสร้างความผูกพันระหว่าง "ราษฎรกับผู้แทนราษฎร" หรือระหว่าง "ราษฎรกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง" ความเคารพนับถือระหว่างกันก็ยังคงมีอยู่ ประชาชนจะมีความรู้สึกมีที่พึ่ง และมีผู้แทน

กลยุทธ์ต่างๆ ในการหาเสียงเลือกตั้งจะพลิกแพลงพิสดารมากยิ่งขึ้น แต่วิธีการหาเสียงเลือกตั้งที่ถูกกล่าวหาว่าเงินเข้าไปมีบทบาทเป็นตัวชี้ขาดผลการเลือกตั้งก็ยังคงมีอยู่ทุกสมัย

โดยแท้จริงแล้ว ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งนั้นมิใช่เงินเท่านั้นที่จะเป็นสิ่งชี้ขาดเสมอไป คุณความดีของผู้สมัคร การหาเสียงโดยถูกวิธี การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับประชาชนผู้มีสิทธิออกเลือกตั้ง รวมทั้งการรู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมกลโกงต่างๆ ย่อมอำนวยโอกาสให้ชนะการเลือกตั้งได้ถึงแม้จะต้องเหนื่อยยากมากขึ้นก็ตาม

วิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2521 แล้วนั้น ได้พัฒนาก้าวหน้าไปมาก เช่น มีการหาเสียงทางวิทยุ โทรทัศน์ และวิทยุกระจายเสียงเพิ่มขึ้น มีการจัดทำเทปการปราศรัยหาเสียงออกจำหน่าย มีการประกาศโฆษณาของผู้สมัครและพรรคการเมืองทางหนังสือพิมพ์รายวัน วิธีการดังกล่าวเหล่านี้ล้วนเป็นวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม ในขณะเดียวกันกลเม็ดต่างๆ ในการเอาชนะคู่ต่อสู้ก็ได้รับการพัฒนาไปด้วยเช่นกัน เช่น ในบางแห่งมีข่าวการจัดให้มีการถ่ายรูปที่อัดภาพได้ทันทีระหว่างผู้สมัครกับชาวบ้านแล้วแจกจ่ายไว้ตามบ้านเรือนของราษฎรในเขตเลือกตั้ง เพื่อให้จำผู้สมัครรับเลือกตั้งได้นั้น นับว่า เป็นการใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ต่อการหาเสียงเลือกตั้งที่นำความสนใจมิใช่น้อย

อย่างไรก็ตามยังปรากฏเสียงสะท้อนเกี่ยวกับการใช้เงินในการเลือกตั้งทำนองที่ว่า "สท. เงินหมื่น สจ. เงินแสน ผู้แทนเงินล้าน" ก็ยังคงได้ยินกันอยู่เสมอ และบางคนถึงกับบอกว่าต้องเอาสิทธิบัตรด้วยซ้ำไป การรณรงค์ของฝ่ายที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเลือกตั้งเป็นระบบ 1 ต่อ 1 คน หรือที่อ้างว่า หนึ่งเขตต่อหนึ่งคน (single constituency) ก็มีผลสืบเนื่องมาจากข้อครหาที่ว่านักธุรกิจเข้ามาครอบงำการเมืองทำให้เป็นการเมืองเพื่อธุรกิจ หรือธุรกิจการเมือง ในขณะที่ผู้คัดค้านระบบดังกล่าวก็กล่าวอ้างเหตุผลว่า ในระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตในปัจจุบันยังมีการซื้อเสียงและใช้เงินกันอย่างกว้างขวางอยู่แล้ว หากมีการเปลี่ยนแปลงเป็นเขตเลือกตั้งละ 1 คน ก็ยิ่งจะทำให้ง่ายแก่การใช้เงินและใช้อิทธิพลในการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น (เศรษฐพร, 2534)

พฤติกรรมการซื้อขายเสียง เพื่อจูงใจประชาชนให้ไปลงคะแนนเสียงมีน้อย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในพฤติกรรมหลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นนั้น และการแจกเงินยังเป็นวิธีการที่นำมาใช้มากที่สุด ดังนี้

1. บุคคลที่ผู้สมัครใช้ในการซื้อขายเสียง หรือแจกสิ่งของ ส่วนมากเป็นตัวแทนของผู้สมัครหรือหัวหน้า และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

2. สาเหตุที่ทำให้เกิดการซื้อขายเสียงที่สำคัญคือ ความมุ่งหวังเพื่อให้ตนเองได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ขณะเดียวกันข้าราชการในฐานะผู้รักษากฎหมายก็ไม่ปราบปรามอย่างจริงจัง ทำให้มาตรการการป้องกันและปราบปรามการซื้อขายเสียงไม่เกิดผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร

3. การตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัคร พบว่า ผู้ที่ลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้ที่แจกเงินทองหรือสิ่งของ มีเหตุผลตามลำดับความสำคัญคือ ตั้งใจเลือกอยู่แล้ว เป็นคนที่ตั้งใจทำงานเหมาะสมกว่าคนอื่น บางส่วนเห็นว่าเงินคือพระเจ้าที่ทุกคนต้องการ รับมาแล้วถ้าไม่เลือกกลัวบาป หรือเป็นหนี้บุญคุณ ส่วนผู้ที่ลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครที่ไม่แจกเงินทองหรือสิ่งของเพราะเห็นว่าเป็นคนดีสุจริต จริงใจ ไม่กอบโกย ไม่อยากส่งเสริมคนแจกเงิน เงินไม่สำคัญ การส่งเสริมประชาธิปไตยไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงิน กลัวผู้แจกเงินเรียกทუნคืนภายหลังและสงสารผู้สมัครที่ไม่มีเงินแจก

4. ในการเปรียบเทียบการซื้อขายเสียง ในการเลือกตั้งเมื่อ 22 มีนาคม 2535 กับการเลือกตั้ง เมื่อ 2 กรกฎาคม 2538 ตามความเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ยังไม่อาจสรุปได้ว่าการซื้อขายเสียงครั้งใดมีมากกว่ากัน เพราะส่วนหนึ่งยังเห็นว่ามีเหมือนๆ กัน อีกส่วนหนึ่งไม่ทราบว่าการใดมีมากกว่ากัน

5. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจหรือรู้จักหน่วยงานที่รับแจ้งการซื้อขายเสียงทุกหน่วยงานแต่ที่เข้าใจหรือรู้จักมากที่สุดคือ องค์กรกลาง และน้อยที่สุดคือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพล

6. หน่วยงานที่ประชาชนจะแจ้ง เมื่อพบเห็นการซื้อขายเสียงมากที่สุดคือ องค์กรกลาง รองลงมาคือ ศูนย์ป้องกันและปราบปรามการซื้อขายเสียงของจังหวัดหรืออำเภอ ทมก. และที่น้อยที่สุดคือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพล (กองวิชาการและแผนงาน, 2538)

การซื้อขายเสียงกับการพนัน

การเลือกตั้งกับการพนัน มีลักษณะคล้ายกันอยู่อย่างหนึ่ง คือ ผู้ที่เล่นจะต้องกล้า "เสี่ยง" ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่เมื่อใดที่มีการเลือกตั้งก็มักจะมีข่าวว่า มีการพนันปะปนอยู่ด้วยเสมอ การพนันนั้น อาจจะทำให้ผลการเลือกตั้งผิดคาดหรือพลิกพลิกกันได้ง่ายๆ ผู้สมัครบางคนสมัครแล้วอาจจะไม่ออกมาเสียงเลย แต่ผลออกมาปรากฏว่าได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งมีอยู่มาก

การพนัน เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั้งในระยะก่อนการเลือกตั้ง จนถึงวันเลือกตั้งและหลังเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 นั้น เป็นระยะเวลาที่ชาวบ้านต่างจังหวัด หรือชนบท ได้ผ่านฤดูเก็บเกี่ยวไปแล้ว และเป็นระยะเวลาที่กำลังมีงานวัด งานบุญกันอย่าง ชุกชุมเท่าที่พบปรากฏว่า เกือบจะทุกบ้านที่มีงานไม่ว่าจะเป็น งานศพ งานแต่งงาน งานบวช งานวัด งานประจำปี หรืองานตัดจุกโกนผมไฟอะไร ทุกแห่งจะมีการพนันโดยเฉพาะไฮโล ไพ่ ป็อก ไพ่นกกระจอก อยู่ทุกงานและมีแห่งหลาย ๆ วง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่น่าเป็นห่วงมาก โดยที่ชาวบ้านมีนิสัยชอบพนันเช่นนี้ จะต้องมีผู้สมัครหัวใสซึ่งไม่คำนึงถึงกฎหมายหรือศีลธรรมใดๆ ทั้งสิ้น ถึงกับให้หัวคะแนนเปิดบ่อนการพนันได้ตลอดระยะเวลาหาเสียงการพินันดังกล่าวข้างต้น เป็นการเล่นของราษฎรด้วยตนเอง ซึ่งได้เสียกันพอหอมปากหอมคอ แต่การพนันที่เกี่ยวกับเลือกตั้งนั้น มักจะเป็นการเล่นระหว่างหัวคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งและเสนอราคาที่เล่นกัน มักจะสูง ถึงขั้นขายที่มาลงขันกันทีเดียว

การพนันเกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร ฉะนั้นวิธีการจึงออกจะแปลกประหลาดจนคาดไม่ถึงก็ได้ กลโกงในการเลือกตั้งหรือเล่นที่เหลี่ยมในการเอาชนะการเลือกตั้งนั้น ย่อมได้รับการพัฒนาให้แยบยลและแนบเนียนยิ่งขึ้นในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง และการโกงการเลือกตั้งนั้น ยังมีวิธีการอื่นๆ อีกหลายวิธีที่ได้มีการคิดค้นขึ้นใหม่ให้แนบเนียนและได้ผลยิ่งขึ้น (เศรษฐพร, 2534 : หน้า 107-108)

อย่างไรก็ตาม เรื่องการซื้อเสียง-ขายเสียง ดูเหมือนจะเป็นเรื่องใหญ่ที่ได้รับการกล่าวขวัญกันมากที่สุด ทางกระทรวงมหาดไทยได้พยายามทุ่มเทเงินจำนวนมากที่จะจัดอบรม ชี้นะประชาชนเพื่อป้องกันการซื้อสิทธิ์-ขายเสียง ซึ่งจะได้ผลมากน้อยเพียงใดอาจจะสังเกตได้จากผล การเลือกตั้งที่กำลังจะเกิดขึ้นครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้รวมทั้งการควบคุม การใช้ทรัพยากรทางการเมือง กับอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองของการพนันขั้นต่อ
2. เพื่อศึกษาการใช้ทรัพยากรทางการเมืองในความสัมพันธ์เชิงการแลกเปลี่ยน ระหว่างเจ้ามือการพนันขั้นต่อนักการเมือง (ระดับชาติ) และชาวบ้าน
3. เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ถึงวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยใช้การพนันขั้นต่อเป็นหลักประกันในการบังคับควบคุมผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

สมมุติฐานการศึกษา

เนื่องจากการที่ผู้สมัครต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งและมีนักธุรกิจ นายทุนให้การสนับสนุน จึงนิยมการรณรงค์หาเสียงโดยการซื้อเสียงผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการซื้อเสียงโดยตรง เช่น การจ่ายเงินให้เป็นรายหัวผ่านหัวคะแนน หรือซื้อเหมาทั้งหมู่บ้าน ฯลฯ อีกทั้งการซื้อเสียงโดยอ้อมเช่น การสร้างถนนหนทางเข้าหมู่บ้าน การขายของให้ในราคาที่ถูกที่สุด ฯลฯ แต่การซื้อเสียงไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ผู้ซื้อเสียงจะบังคับควบคุมหรือหวังผลไม่ได้ ดังนั้นผู้ซื้อเสียงจึงคิดค้นและหาวิธีการต่างๆ เพื่อจะบังคับหรือควบคุมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีวิธีการหลากหลายวิธี แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ทำการศึกษาจะขอศึกษาเฉพาะกรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยใช้วิธีการพนันขันต่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 เพื่อเป็นหลักประกันของนักการเมืองเพื่อให้ได้คะแนนเสียงมากกว่าที่ควรจะเป็น โดยมีสมมุติฐานคือ "การรณรงค์หาเสียงในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 โดยการใช้การพนันขันต่อทำให้ได้คะแนนเสียงมากกว่าที่ควรจะเป็น"

ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง "การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยใช้วิธีการพนันขันต่อ" มุ่งแสวงหาคำตอบว่า การใช้วิธีการพนันขันต่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นสามารถบังคับควบคุม หรือหวังผลของการซื้อ-ขายเสียง ของผู้ขายเสียงที่มีต่อผู้ซื้อเสียงจนเป็นหลักประกันให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้หรือไม่และการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงข้อมูลจากพฤติกรรมกรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตามที่กล่าวไว้ในขั้นตอนการศึกษาและเนื่องจากการศึกษาในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ล่อแหลมผู้ศึกษาวิจัยจึงขอกำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ว่า จะขอทำการศึกษาเฉพาะกรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยใช้วิธีการพนันขันต่อของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งใช้อยู่ในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 เท่านั้น

นิยามศัพท์สำคัญ

ศัพท์สำคัญที่ใช้ในการศึกษาเรื่องนี้ มีดังต่อไปนี้

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยใช้วิธีการพินันขันต่อ เฉพาะในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 เท่านั้น

หวัคะแนน หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคล ที่ทำงานหาเสียงเลือกตั้งซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ข้อกำหนดเทียบเคียงเท่ากับเจ้ามือการพินันขันต่อ

การพินัน หมายถึง การพินันทนายผลการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 โดยถือกฎ กติกา เงื่อนไขที่เจ้ามือกำหนด **เจ้ามือ** หมายถึง

1. ผู้ประกอบการในธุรกิจ การรับแทงพินันทนายผลเลือกตั้งเฉพาะในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538

2. ผู้ร่วมลงทุนหรือถือหุ้นในลักษณะที่เจ้าของร่วมกัน

ราย หมายถึง ชื่อที่ใช้เรียกผู้ประกอบการธุรกิจรับพินันทนายผลเลือกตั้ง

ผู้ขาย หมายถึง ผู้เป็นคนกลาง (หรือเทียบเคียงนายหน้า) ในการสัมพันธิตติดต่อระหว่างผู้ซื้อกับผู้เจ้ามือจะเป็นผู้รับนโยบาย กฎเกณฑ์ กติกา เงื่อนไขต่างๆ จากเจ้ามือ

ผู้ซื้อ หมายถึง ผู้ที่จ่ายเงินทนายผลการเลือกตั้ง โดยยอมรับกฎ กติกา เงื่อนไข และ ข้อตกลงการจ่ายเงิน ในกรณีที่มีการทายนันตรงกับผลการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 2 ของกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ถือว่าชนะการพินันหรือตามแต่จะตกลงกัน

บัญชี หมายถึง เอกสารหรือหลักฐานที่บันทึกถึงเงื่อนไข ราคาต่อรอง รายชื่อผู้เล่นและราคาจำนวนเงินที่เล่นพินัน

งวด หมายถึง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538

ราคาต่อรอง หมายถึง อัตราการรับ-จ่ายเงิน ตามกฎเกณฑ์ กติกา หรือเงื่อนไขที่ตกลงกันโดยถือผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 2 ของกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 เป็นผลแพ้ชนะการจ่ายเงิน ตามที่ได้ตกลงกันไว้ เช่น

- ราคาเสมอ หมายถึง แทง 1 เมื่อชนะจะได้รับรางวัลอีก 1 ต่อ
 ราคาต่อ 2-1 หมายถึง รอง 1 เมื่อชนะจะได้รับรางวัล 2 ต่อ
 ราคาต่อ 3-1 หมายถึง รอง 1 เมื่อชนะจะได้รับรางวัล 3 ต่อ
 ราคา ต่อ 3-2 หมายถึง รอง 2 เมื่อชนะจะได้รับรางวัล 3 (แทง 2 บาทได้รับ 3 บาท)
 ราคาต่อ 5-4 หมายถึง รอง 4 เมื่อชนะจะได้รับรางวัล 5 (แทง 4 บาทได้รับ 5 บาท)

วิธีการศึกษาวิจัย

วิธีการศึกษาที่สำคัญมี 4 ประการ ดังนี้

1. การสังเกตแบบมีเค้าโครงล่วงหน้า

เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยกำหนดเรื่อง หรือประเด็นไว้ล่วงหน้าว่าจะสังเกตอะไร ไม่สังเกตอะไร นั่นคือ จะไม่สังเกตการณ์นอกเหนือจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือแนวความคิดที่ระบุไว้ในสมมุติฐานการวิจัย นั่นคือสามารถที่จะจัดการควบคุมการสังเกตและสามารถแยกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างไรก็ตาม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมที่มีเค้าโครงกำหนดแบบนี้ กระทำร่วมด้วยกับการเก็บรวบรวมข้อมูล อีกลักษณะหนึ่งก็คือใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

เหตุผลหลักที่ต้องใช้วิธีการสังเกตการณ์ร่วมกับการสัมภาษณ์ก็เพราะ การสัมภาษณ์ถึงแม้จะเป็นการเจาะลึก แต่บางครั้งก็อาจไม่ได้ข้อมูลที่เห็นความจริงได้ ทั้งนี้เพราะลักษณะของคำถามที่ใช้ถามนั้นอาจจะทำให้ผู้ตอบกลัวความผิด การไม่เต็มใจให้ความร่วมมือของผู้ตอบ เหตุการณ์หรือเรื่องที่ถามนั้นเป็นเรื่องที่ล่อแหลมละเอียดอ่อน เช่น เรื่องเกี่ยวกับฐานะ รายได้ หรือผลประโยชน์จากการเป็นเจ้าของนั้น บางครั้งเจ้ามือไม่เต็มใจที่จะเปิดเผย จำเป็นต้องใช้การสังเกตร่วมด้วย เช่น ความสัมพันธ์ส่วนตัว การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นหลัก

3. การใช้เทปบันทึกเสียงขนาดเล็ก

เทปบันทึกเสียงจะมีบทบาทสำคัญที่สุดโดยเฉพาะในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่ต้องการให้ผู้ตอบคำสัมภาษณ์เล่าต่อเนื่องได้ยาวๆ ทั้งนี้เพราะต้องการความต่อเนื่องของแนวความคิด ถ้าใช้การจดบันทึกอาจจะไม่สะดวกและอาจจะทำให้สัมภาษณ์ชะงักงันได้ แต่การใช้เทปบันทึกเสียงนี้จะใช้ร่วมกับการจดบันทึกหัวข้อหลักๆ ร่วมด้วยทั้งนี้ เพื่อช่วยในการแยกแยะข้อมูลหรืออาจนำมาถามซ้ำได้ในขณะที่สัมภาษณ์บางประเด็นที่คิดว่าสำคัญได้

4. การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

เป็นการออกแบบสอบถาม โดยเฉพาะการสอบถามที่ต้องการให้ผู้ตอบได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้เงื่อนไขและวิธีการของการพนันตลอดจนอิทธิพล ยานาจ ของการพนันขั้นต่อที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อทราบว่ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคหาเสียงเลือกตั้ง โดยใช้การพนันขั้นต่อมาเป็นหลักประกัน เพื่อให้ได้คะแนนเสียงมากกว่าที่ควรจะเป็น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการศึกษาเรื่องนี้ น่าจะอำนวยประโยชน์สำคัญดังต่อไปนี้

1. ในทางวิชาการจะทำให้ทราบว่านักการเมืองใช้วิธีหาเสียงโดยใช้การพนันขั้นต่อเพื่อเป็นหลักประกัน หรือเพื่อความมั่นคงในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

2. จะทำให้ทราบว่ายังมีสมมุติฐานอะไรใหม่ๆ อีกบ้างที่ยังไม่ได้รับการวิจัย เพราะการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์นั้นนอกเหนือจากการพิสูจน์สมมุติฐานการวิจัยแล้วยังจะช่วยชี้แนะแนวทางในการสร้างสมมุติฐานใหม่ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับการศึกษาทางรัฐศาสตร์หรือสาขาใกล้เคียง เช่น สังคมวิทยา จิตวิทยาหรือปรัชญาการเมืองที่ว่าด้วยเรื่องของการพนันขั้นต่อ

3. จะช่วยในการทดสอบทฤษฎีการแลกเปลี่ยนแนวคิดตัวแบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ แนวความคิดเกี่ยวกับการอธิบายเพียงไร ประเด็นใดบ้างที่ไม่สามารถอธิบายครอบคลุมถึง แต่ทั้งนี้ถ้าหากว่าผลการศึกษาวิจัยที่ออกมาแล้วไม่สอดคล้องกับทฤษฎี หรือแนววิเคราะห์นี้เป็นเพียงการศึกษาเฉพาะกรณีเท่านั้น เราสามารถบอกเพียงได้ว่าทฤษฎีหรือแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการวิจัยนี้ ไม่สามารถอธิบายได้ว่าในประเด็นไหนบ้างเท่านั้น

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอนี้จะประกอบด้วยบทความต่างๆ ตามลำดับชั้นตอนรวม 6 บทความด้วยกันคือ

บทที่ 1 บทนำ เป็นบทที่กล่าวถึงสภาพปัญหาโดยทั่วไป สาเหตุที่รัฐบาลนายชวนต้องยุบสภาจนทำให้เกิดการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 โดยมุ่งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการพนันขั้นต่อที่นักการเมืองนำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการเลือกตั้ง และประเด็นที่จะทำการศึกษารววิจัย วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา สมมุติฐาน วิธีการดำเนินการศึกษารววิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษารววิจัยเพื่อให้มีความเข้าใจในเบื้องต้นเป็นพื้นฐานก่อนที่จะศึกษาในเนื้อหาต่อไป

บทที่ 2 ว่าด้วยแนวคิดและทฤษฎีทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย อิทธิพลและอำนาจ ความสัมพันธ์ของการพนันขั้นต่อที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เมื่อ 2 กรกฎาคม 2538

บทที่ 3 ว่าด้วยการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งกับการพนันขั้นต่อ โดยจะกล่าวถึงการพนันขั้นต่อในประเทศไทย วิธีการเล่น เว็อนไซ ความสัมพันธ์ ที่ทำให้สามารถควบคุมทรัพยากรทางการเมือง จนทำให้มีอำนาจและอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

บทที่ 4 ว่าด้วยการเก็บข้อมูล โดยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ การแจกแบบสอบถาม ในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งการออกแบบในการสัมภาษณ์ แบบสอบถามนี้จะเน้นสอบถามหน่วยของการศึกษาว่า ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 หรือไม่ รู้เรื่องเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยใช้วิธีการพนันขั้นต่อหรือไม่ หากรู้ขอทราบว่าการพนันขั้นต่อนั้นมีกฎ กติกา เว็อนไซอย่างไรบ้างและที่สำคัญจะถามเกี่ยวกับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งครั้งนั้นท่านไปเพราะว่าท่านได้เล่นการพนันไซหรือไม่

บทที่ 5 ว่าด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ และผลการกรอกแบบสอบถาม เพื่อศึกษาดูว่าปัจจัยของการพนันขั้นต่อนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างไร เพื่อทดสอบสมมติฐานและหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่างๆ ต่อตัวแปรตาม

บทที่ 6 เป็นการสรุปผลที่ได้มาจากการศึกษาวิจัยว่าหลังจากที่ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการวิเคราะห์แล้วผลการศึกษาเป็นอย่างไรพร้อมทั้งข้อเสนอแนะบางประการ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการเลือกตั้งและในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย